

MAROSKARNA „B” TEMETŐ

(ma Blandiana, RO)

Gáll Erwin¹ – Ota, Silviu²

A temető a Maros folyásirány szerinti jobb oldalán, Maroskarnától délnyugatra egy dombon helyezkedik el, amelynek lankás területén szőlőskertek húzódtak. 1961-ben a domb platóján szőlőművelés közben több temetkezést dúltak szét. A következő év nyarán Kurt Horedt 15, a korszakra keltezhető temetkezést, valamint egy szkíta temetkezést tárt fel a lelőhelyen. A lelőhely felmérése egy 12 méter hosszú – ÉÉNy–DDK irányú – kutatóárok segítségével folyt, amelyben csoportokba rendeződve került elő a 15 sír. A temető csak részben feltárt, Kurt Horedt csupán a temető középső részét vizsgálhatta, valószínű, hogy a domb további sírokat rejthet, a feltárt terület és a domb mérete alapján arra gyanakodhatunk, hogy mindössze csak a temető fele ismert. A szétszórt temetkezések, illetve a közöttük levő üres területek arra utalnak, hogy a temetkezések csoportok szerint történtek, azonban további vizsgálatok nélkül nem lehet kijelenteni, hogy e csoportok tagjai között genetikai kapcsolat lenne, vagyis hogy a csoportok családi temetkezéseket takarnának.

A feltárt temetkezések három csoportba rendeződnek: a legnagyobb csoportot (I. csoport) az 1–2., 4–6. és a 8–9. sírok alkotják, ettől a csoporttól kissé távolabb, a feltárt temetőrész déli szélén került elő a 3. és a 7. temetkezés. A II. csoportot a 11., 14–15. temetkezések alkotják, nem messze ezektől a 12–13. temetkezések tömörülnek a III. csoportba. Ezekről távolabb, magányosan került elő a 16. sír. Antropológiai elemzés csupán az 1., 4–5. és 11. sírokról készült. Ezek közül három női csontváz volt (1., 4–5.), illetve egyetlen férfitemetkezés (11. sír).

A temetőnk sírjai szinte kivétel nélkül Ny–K-i vagy ahhoz közel álló tájolásúak. Az elhunytakat háton fekvő, nyújtott helyzetben helyezték a sírgödörbe. A 11. sírban a halott fejét egy kőre fektették. A bizánci kereszténység hatásaként értékelt kartartások két alkalommal is előfordulnak ebben a kis sírszámú temetőben. Az egyik sírban egy szabályos, 50–55 éves férfi feküdt (11. sír). Ételmellékletekre csupán egyetlen agyagedény utalhat (4. sír).

---

¹ Román Akadémia, Bukaresti Vasile Pârvan Régészeti Intézet/Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”.

² Bukaresti Románia Történelmi Nemzeti Múzeuma/Muzeul Național de Istorie a României.

A 15 temetkezés közül hat sír nem tartalmazott semmilyen mellékletet, azonban ezek mindegyikét feldúlták, így nem lehetünk biztosak abban, hogy eredetileg sem volt.

A sírokból viszonylag nagyobb arányban kerültek elő különböző ékszerek: sima hajkarikák, szőlőfürt csüngős fülbevalók, szemesgyöngyök, gombok különféle típusai, gombban végződő és egyszerű sima huzalkarperecek, sodrott huzalkarperecek, fején spirálisan sodrott pántgyűrű és fejesgyűrű pszeudoüveg betéttel.

A maroskarnai temetőben a fegyverek csoportját javarészt nyílcsúcsok képviselték, illetve a 11. sírban nyugvó 50–55 éves férfi mellé helyeztek szablyát és nyíltegezt. Úgy tűnik, hogy ez utóbbi esetben az idősebb férfi közösségi státuszának jelképeként tették a sírba ezeket a fegyvereket.

A temető 4. sírjában négy nyílcsúcs került elő, a sírban egy 15–20 éves leány feküdt, akinek medencéjén fektették át a nyílcsúcsokat. Fegyver helyezése a női sírokba ritka, de nem példa nélküli a 10–11. századi temetkezéseknél: a sándorfalvi 10. századi temető egyik női sírjában például szintén találtak nyílcsúcsot; a jelenséget a fegyvermelléklet óvó-védő szerepével szokás magyarázni. A maroskarnai temetőrészt több sírja tartalmazott használati eszközöket, késeket (11. és 15. sír) és csiholókat (4. és 11. sír).

A maroskarnai temetőrészt a leletanyaga alapján a 10. század második felében itt temetkező honfoglaló közösség hagyatékaként határozhatjuk meg. Mivel azonban csak részben feltárt temetőről van szó, ezért ebben az esetben is ismét leszögezhető, hogy a temető kezdetének és elhagyásának időpontja nem állapítható meg.

A sírok több esetben melléklet nélküliek, de a mellékletes temetkezések sem voltak nemesfémekben különösebben gazdagok (egyetlen temetkezésben dokumentáltak összesen 13,19 gramm aranyozott ezüstöt, ezenkívül még 186,5 grammnyi bronztárgy került elő). A Maroskarna B temetője a közepes méretű, fegyveres temetkezésekkel ellátott temetők sorába illeszthető.³

FÜLBEVALÓK (5. sír)

Az első fülbevaló karikáját négy öntött koszorú díszíti, amelyeket két velük egybeöntött karika határol. A koszorúkat 6 db gömb alkotja. A koszorúk esetében az is megfigyelhető, hogy a külső koszorúknál sima, öntött karika határolta a koszorút, a belső koszorúkon pedig sodrott filigrán díszítés található. A felső fürtön – hasonlóan a kolozsvári Zápolya utcai példányhoz – gömb, sodrott filigránhuzal, egy négy gömbből álló koszorú és egy újabb sodrott filigránhuzal zárja a

---

³ GÁLL 2013, I. 329–336; II. 166–171. tábla.

fülbevaló e részét, amelyet egy keskeny pánt köt össze az alsó taggal. Az alsó tag felső részén levő két álgöngysort egy hat szemből álló gömbsor követi, majd egy sodrott filigránhuzal. Ez utóbbit három függőlegesen sodrott filigránhuzal köti össze a következő, három gömb alatt levő sodrott filigránhuzallal. A tárgyat egy kissé ovális gömb zárja. A példány nagyon kopott, valószínűsíthető, hogy hosszú ideig volt használatban.

Mg.: 3,8 cm; fülbevaló karika á.: 2,82 cm; szőlőfürt mg.: 2,1 cm; s.: 6,48 gramm. Ezüsttartalom: 916‰. Ltsz.: B. R. N. M. 54568.

A második fülbevaló nagyon sok elemében eltér az előbbitől. A karikáján található három gyöngykoszorú, amelyeket két velük egybeöntött karika fog közre. A koszorúkat 6 db gömb alkotja. Az utolsó karikán már csak az öntött karika egy része látható. A felső fürtön a következő sorrendben voltak elhelyezve a díszítmények: nagy gömb, öntött karika, négy gömbből álló gyöngykoszorú és ismételten egy öntött karika. A keskeny pánt alatt levő alsó fürt alatt három sodrott filigránhuzal, az utolsó viszont már annyira kopott, hogy akár álfiligránnak is gondolhatnánk. A hat szemből álló koszorút egy sodrott filigránhuzal követi, alatta pedig egy három gömbből álló koszorú, illetve közöttük és a koszorú alatt levő öntött karikát összekötő három sima karika. Az öntött karika alatt egy nagyobb gömb zárja a tárgyat. A példány nagyon kopott, valószínűsíthető, hogy hosszú ideig volt használatban.

Mg.: 3,6 cm; fülbevaló karika á.: 2,4 cm; szőlőfürt mg.: 2,3 cm; s.: 6,71 gramm. Ezüsttartalom: 916‰. Ltsz.: B. R. N. M. 54569.

Irodalom:

GÁLL 2013

Gáll Erwin: Az Erdélyi-medence, a Partium és a Bánság 10–11. századi temetői. – 10th and 11th century burial sites, stray finds and treasures in the Transylvanian Basin, the Partium and the Banat. Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei 6. Szeged 2013, I–II. kötet.

HORED T 1966

Horedt, Kurt: Die Ansiedlung von Blandiana, rayon Orăștie, am Ausgang des ersten Jahrtausends u. Z. *Dacia N. S.* 10 (1966), 261–289.